

Książki wspierające rodziców i opiekunów dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi

Mariusz Kiełtyka

Biblioteka Publiczna w Gryfinie

Koło Wrocławskie PTB

Kim są uczniowie ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi?

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach edukacyjnych – są to uczniowie:

niepełnosprawni
niesłyszący,
słabosłyszący,
niewidomi,
słabowidzący,
z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu lekkim,
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
nie dostosowani społecznie (m.in. wagary, ucieczki z domu, picie alkoholu, odurzanie się, niszczenie mienia, przemoc, bójki, kradzieże, próby samobójcze),

zagrożeni niedostosowaniem społecznym,
z zaburzeniami zachowania i emocji (w tym z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi),
ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (uczniowie z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, dyskalkulią),
z niepowodzeniami edukacyjnymi (w tym uczniowie z inteligencją niższą niż przeciętna),
z deficytami kompetencji i zaburzeniami sprawności językowych,
przewlekłe chorzy,
w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej,
zaniedbani środowiskowo,
z trudnościami adaptacyjnymi, szczególnie uzdolnieni.

Connors S., *Zespół Tourette'a i lista kontrolna zaburzeń obsesyjno-kompulsywnych OCD*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Otwock 2021

Autorka książki jest pedagogką i cenioną na świecie trenerką nauczycieli i rodziców na temat wychowania dziecka z TS i OCD. Poradnik zawiera niezbędne informacje na temat zespołu Tourette'a oraz powiązanych z nim zaburzeń. Opisuje objawy i wyjaśnia, na czym polega ich wpływ na funkcjonowanie młodego człowieka w domu i szkole, a co najważniejsze oferuje szereg wskazówek i zaleceń dotyczących skutecznego wsparcia i interwencji np. listy kontrolne i plany terapii behawioralnej. Pokazuje jaką można otrzymać pomoc w uzyskaniu właściwych usług szkolnych, stworzyć plan edukacji oraz pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły dla dziecka. Pomaga dostrzec mocne strony dziecka, a nie tylko objawy występujących u niego zaburzeń np. zainteresowania. Polskie Stowarzyszenie Syndrom Tourette'a.

POLSKIE STOWARZYSZENIE
SYNDROM TOURETTE'A

Carter Ch.R., *ADHD/ADD – Jak pomóc dziecku ogarnąć chaos*, PZWL
Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa 2020

CHERYL R. CARTER

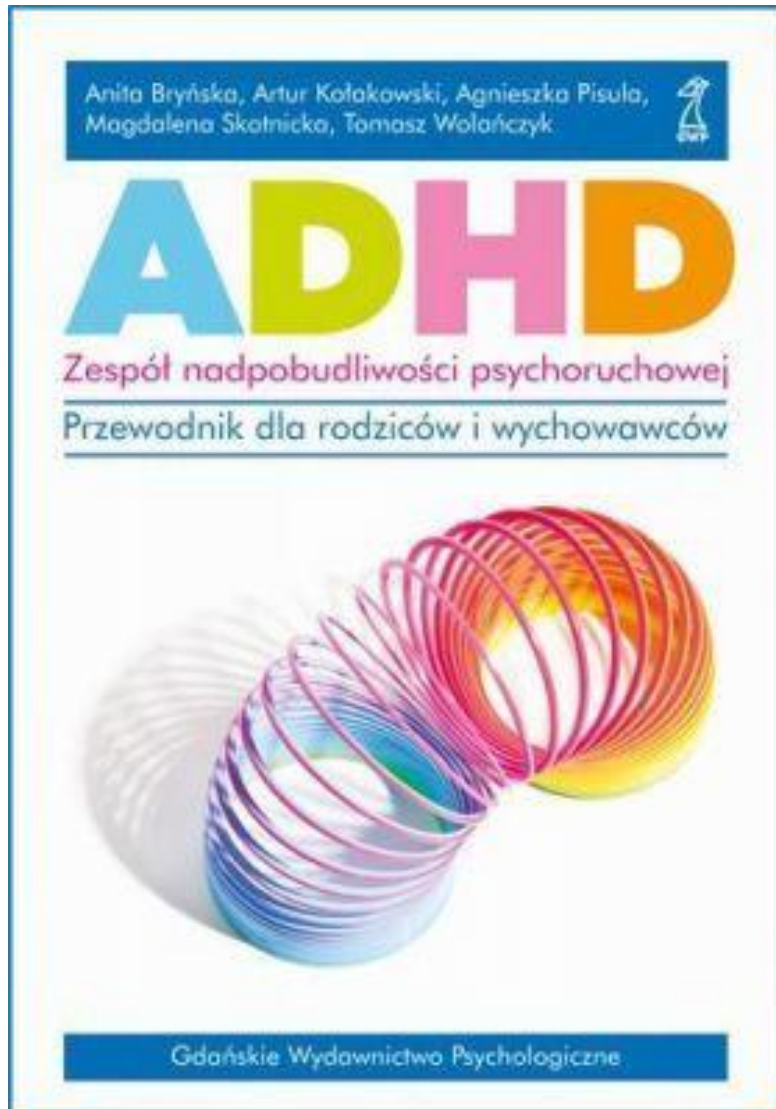
ADHD/ADD
JAK POMÓC
DZIECKU
OGARNAĆ
CHAOS

Wydawnictwo Lekarskie PZWL

Autorka poradnika – terapeutka rodzinna, konsultantka w zakresie organizacji zarządzania czasem, udziela praktycznych porad, w jaki sposób nadpobudliwe i rozpraszające się dziecko nauczy się porządku, systematycznej pracy i nauki. Przedstawia tutaj swoją autorską metodę F.I.R.S.T., gdzie pierwsze litery wyrazów znaczą: fun, individualism, rules, simplicity, time management, czyli zabawa, poszanowanie indywidualności, zasady, jednoznaczność i zarządzanie czasem. Wszystkie wymienione elementy są szczegółowo omówione w kolejnych rozdziałach poradnika. Metoda idealnie sprawdza się w postępowaniu z dzieckiem, ponieważ odwołujemy się w niej do zasadniczych kwestii dziecięcego rozwoju. Ponadto znajdziemy tutaj najczęstsze pytania dotyczące ADHD i ADD np. czy napady złości są uwarunkowane wyłącznie porą dnia?; przydatne wskazówki np., obowiązki domowe z podziałem na wiek, ubieranie się; źródła pomocy np. muzyka poważna (barokowa) poprawia koncentrację; sugerowane przybory szkolne, przykładowe listy według pór dnia

Agnieszka Pisula, Anita Bryńska, Artur Kołakowski, Magdalena Skotnicka, Tomasz Wolańczyk, *ADHD - zespół nadpobudliwości psychoruchowej. Przewodnik dla rodziców i wychowawców*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne/GWP, Sopot 2023

Książka napisana przez znakomity zespół, który od dawna zajmuje się dziećmi z ADHD i dostarcza uporządkowanej wiedzy na temat zespołu nadpobudliwości psychoruchowej, jego etiologii i mechanizmu powstawania. Tym samym uwalnia ona rodziców, przynajmniej w części, z poczucia winy i pozwala na zaprzestanie zadawania ciągłych pytań: "Co złego zrobiliśmy?" i "Jaki jest nasz udział w powstawaniu tego schorzenia?". Równocześnie uświadamia, jak różnego rodzaju działania wychowawcze, często stosowane w dobrej wierze, mogą wzmacniać objawy zaburzenia, a także wskazuje, jak temu zapobiegać. Obok opisu stosowanych metod edukacyjnych, psychoterapeutycznych i farmakologicznych, zawiera także wiele cennych i praktycznych uwag, na przykład kiedy i jak chwalić dziecko oraz za co. Te praktyczne uwagi, które mają pomagać rodzicom w radzeniu sobie z trudem wychowania dzieci ADHD są na tyle pomocne, że mogą z nich skorzystać wszyscy rodzice przeżywający trudności wychowawcze lub po prostu niepewni, jak postępować z dziećmi. Autorzy dostarczają również informacji na temat objawów zespołu ADHD w dorosłym

Agnieszka Borkowska, Beata Grotowska, *Codziennosc dziecka z zespołem Aspergera okiem rodzica i terapeuty*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2021

Ten poradnik to „instrukcja obsługi” dzieci z ZA napisana przez osoby, które na co dzień pomagają zmierzyć się z trudnościami (fiksacje i stereotypie, zaburzenia integracji sensorycznej, poznawczej, mowy, ADHD, tiki). Autorki są mamami dzieci z ZA, dlatego doświadczenia opisane w książce pochodzą zarówno z własnych przeżyć autorek, jak i z zebranych od innych rodziców dzięki forum adhd.org.pl. Dużym atutem książki jest to, że oprócz przekazywanej wiedzy teoretycznej o ZA, zwykle zaraz obok zostaje przytoczony przykład z życia np. bunt nastolatka, relacje rówieśnicze, wyjazdy na wakacje). Ponadto autorki wymieniają formy pomocy dla dziecka z ZA i jego opiekunów (świadczenia, terapie, obozy terapeutyczne), jego prawa i wybrane instytucje oraz inicjatywy wspierające dziecko z ZA i ich rodziny.

Kozdroń Agnieszka, *Zespół Aspergera. Zrozumieć, aby uzdrowić*, Difin SA, Warszawa 2020

Książka koncentruje się na kilku obszarach istotnych dla tej problematyki. Obszar pierwszy to zagadnienia merytoryczno-naukowe dotyczące tego, czym jest zaburzenie, jak jest klasyfikowane oraz jaka jest najnowsza wiedza dotycząca etiologii zaburzenia. Obszar drugi skierowany jest do pedagogów, terapeutów, nauczycieli i tych wszystkich, którzy zawodowo zajmują się pracą z dzieckiem z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Tutaj znajdziemy praktyczne metody oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych na ucznia z ZA jak: przyczyny niepowodzeń, określenie potrzeb, wspomaganie jego rozwoju w zakresie kompetencji społecznych, adekwatne oddziaływania pedagogiczne w kontekście zaburzeń integracji sensorycznej. Trzeci obszar z kolei skierowany jest do rodziców na indywidualny tok myślenia i wspierania rozwoju dziecka z ZA przy jego pełnej akceptacji i zaspokajaniu potrzeb oraz jakie są zalecane metody terapeutyczne w pracy z dzieckiem z zespołem Aspergera w domu.

Aaron Likens, *Odnaleźć Kansas. Zespół Aspergera rozszyfrowany*,
Wydawnictwo Emocje, Kraków 2024

U Aarona Likensa zespół Aspergera zdiagnozowano w wieku 20 lat. Wkrótce potem zaczął spisywać swoje doświadczenia i refleksje. Dzięki szczególnemu darowi autoanalizy udało mu się znakomicie uchwycić i opisać specyfikę postrzegania świata mających to zaburzenie, odszyfrować jego reguły i złamać kod zespołu Aspergera. Jego opowieść ułożona jest chronologicznie. Mówi o tożsamości porządku rzeczy i przewidywalności, która jest niezwykle ważna w rozumieniu zaburzeń autystycznych. Ta książka nie jest poradnikiem, ale poruszającą opowieścią o cierpieniu, nadziei i odwadze. Aron poddaje siebie wnikliwej analizie, odważnie odsłania swój wewnętrzny świat. Nieustępliwie draży własną jaźń, żeby dojść do sedna swoich myśli, uczuć i spostrzeżeń. Jego refleksje pomogły już wielu chorym, ich bliskim i terapeutom w lepszym zrozumieniu zaburzenia, z którym się zmagają. Niektóre ze sformułowanych przez niego koncepcji są nawet używane przez terapeutów w praktyce klinicznej. Tak jest np. z tytułowym „Kansas”. Mianem tym autor określił sytuację, w której czuje się pewnie, bezpiecznie i może normalnie funkcjonować. Jeśli ktoś zetknie się

Anna Budzińska, Skuteczna terapia dziecka z autyzmem. Praktyczny poradnik dla terapeutów i rodziców, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne/GWP, Sopot 2023

Autorka, specjalistka z wieloletnim doświadczeniem, szczegółowo omawia praktyczne kwestie związane z kolejnymi etapami terapii. Wyjaśnia, jak stworzyć zindywidualizowany system motywacyjny, jakie techniki terapeutyczne najlepiej stosować, jak ocenić i rozwijać sfery deficytowe oraz jakie programy wprowadzać, w miarę jak dziecko robi postępy. Wskazuje konkretne metody radzenia sobie z zachowaniami utrudniającymi naukę i codzienne funkcjonowanie. Podkreśla również wagę odpowiedniej organizacji przestrzeni terapeutycznej i zaangażowania rodziców w proces terapii, tak aby stał się stylem życia rodziny.

W książce w praktyczny i przystępny sposób zostały omówione takie zagadnienia, jak:

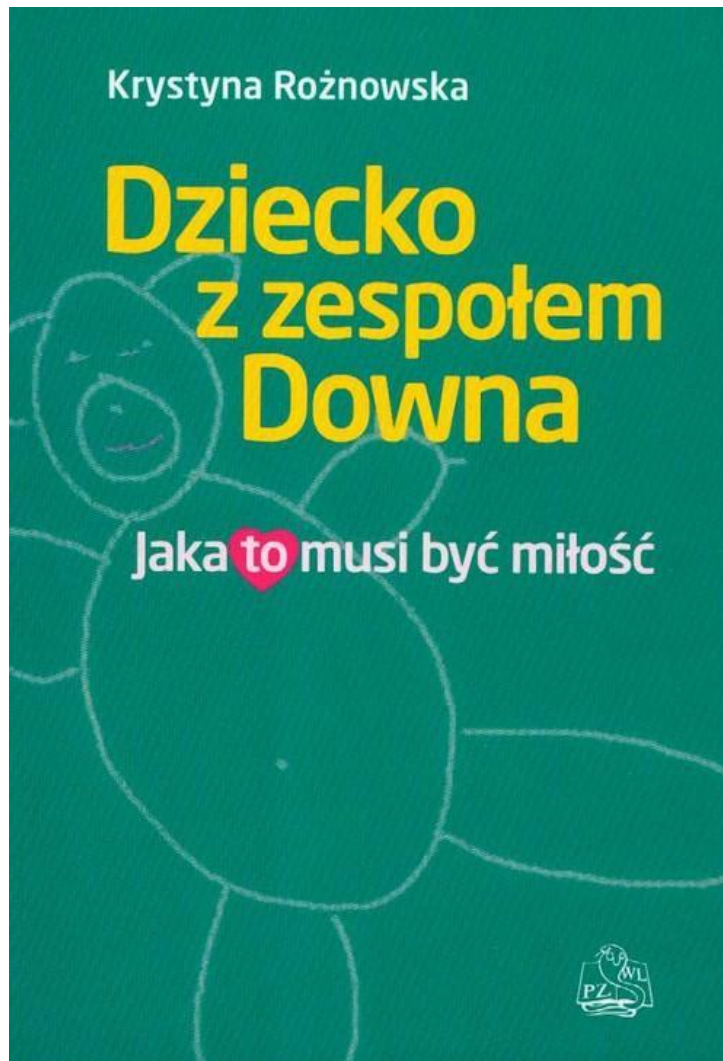
- charakterystyka zaburzenia ze spektrum autyzmu;
- wybór skutecznej terapii;
- budowanie relacji z dzieckiem;
- tworzenie efektywnego systemu motywacyjnego;
- angażowanie rodziców w proces terapii;
- określenie umiejętności, które należy rozwijać podczas terapii;
- tworzenie zindywidualizowanego programu terapeutycznego, dostosowanego do potrzeb i możliwości dziecka;
- przygotowanie miejsca do nauki i dobór materiałów edukacyjnych;
- pisanie programów edukacyjnych, prowadzenie rejestracji i ustalanie kolejnych kroków uczenia;
- monitorowanie i ocena postępów;
- radzenie sobie z zachowaniami niepożądanymi przez uczenie zachowań alternatywnych;
- rozwijanie samodzielności u dziecka;
- kształtowanie podstawowych kompetencji społecznych i zachowań werbalnych.

Notbohm Ellen, Zysk Veronica, *1001 porad dla rodziców i terapeutów dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2020

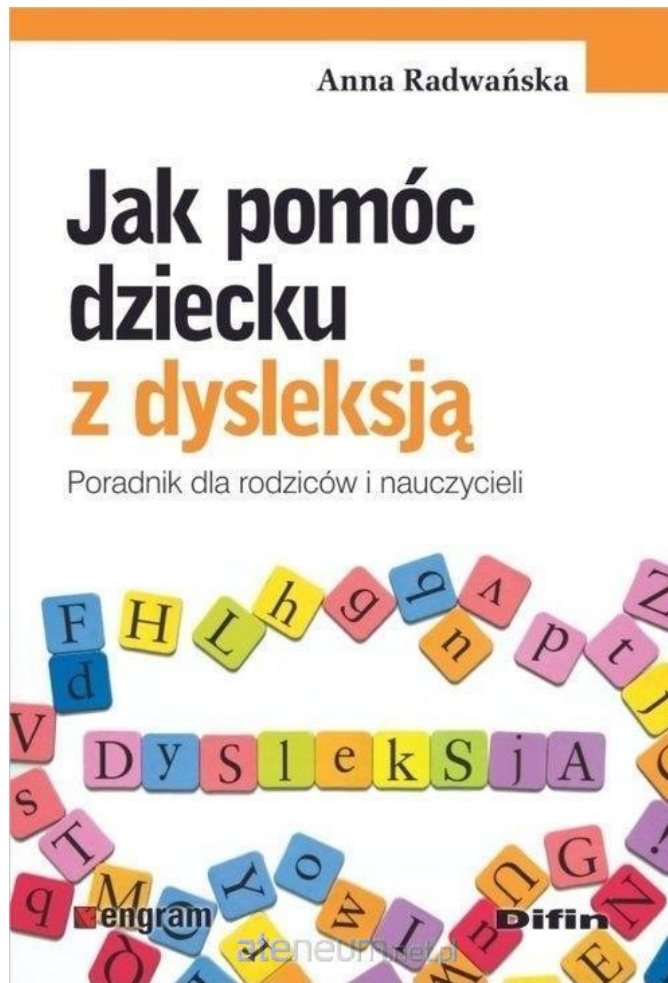
Autorki proponują dużo zabaw i ćwiczeń, które pozytywnie wpłyną na rozwój dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera oraz oferują konkretne rozwiązania problemów np. sensorycznych (zabawy przy stoliku-piaskownicy czy z balonami). Poradnik zawiera także wiele wskazówek dotyczących dbania o higienę osobistą, zdrowych nawyków żywieniowych, uprawiania sportu, rozwijania talentów i mocnych stron, komunikacji i języka. Te skuteczne wskazówki pomogą dziecku odnosić sukcesy w domu, w szkole i w codziennych kontaktach z ludźmi. Przedstawione rozwiązania i strategie dostosowane są do różnych stylów uczenia się i zdolności dzieci. Wiele porad zmodyfikowano z myślą o nastolatkach i wyzwaniach, jakim muszą one sprostać, żyjąc z zaburzeniem ze spektrum autyzmu.

Różnowska Krystyna, *Dziecko z zespołem Downa. Jaka to musi być miłość*,
Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2015

Poradnik jest napisany z myślą o tych rodzicach, którzy szukają wsparcia w pierwszym okresie po narodzinach dziecka z zespołem Downa, ale również dla rodziców dzieci starszych. Przyjście na świat dziecka z zespołem Downa zawsze jest dla rodziców szokiem. Wielu z nich zastanawia się, co spowodowało tę wadę genetyczną. Rodzice znajdą w poradniku omówienie najważniejszych problemów, z którymi spotykają się na co dzień, oraz rady, jak zaplanować życie z dzieckiem z zespołem Downa i jak zaakceptować jego odmiennność. Autorka, opierając się na wiedzy naukowych autorytetów i na doświadczeniu rodziców, przedstawia z taktem problemy trudne i wstydlive, m.in. dojrzewania, seksualności, otyłości. Określono też cele edukacji uczniów z zespołem Downa: nauka samodzielności, uspołeczniania, komunikacji oraz jak przygotować ich do dorosłego życia (obecnie żyją 50-60 lat). Na końcu książki znajduje się wykaz organizacji i stowarzyszeń na rzecz osób z zespołem Downa oraz poradni genetycznych

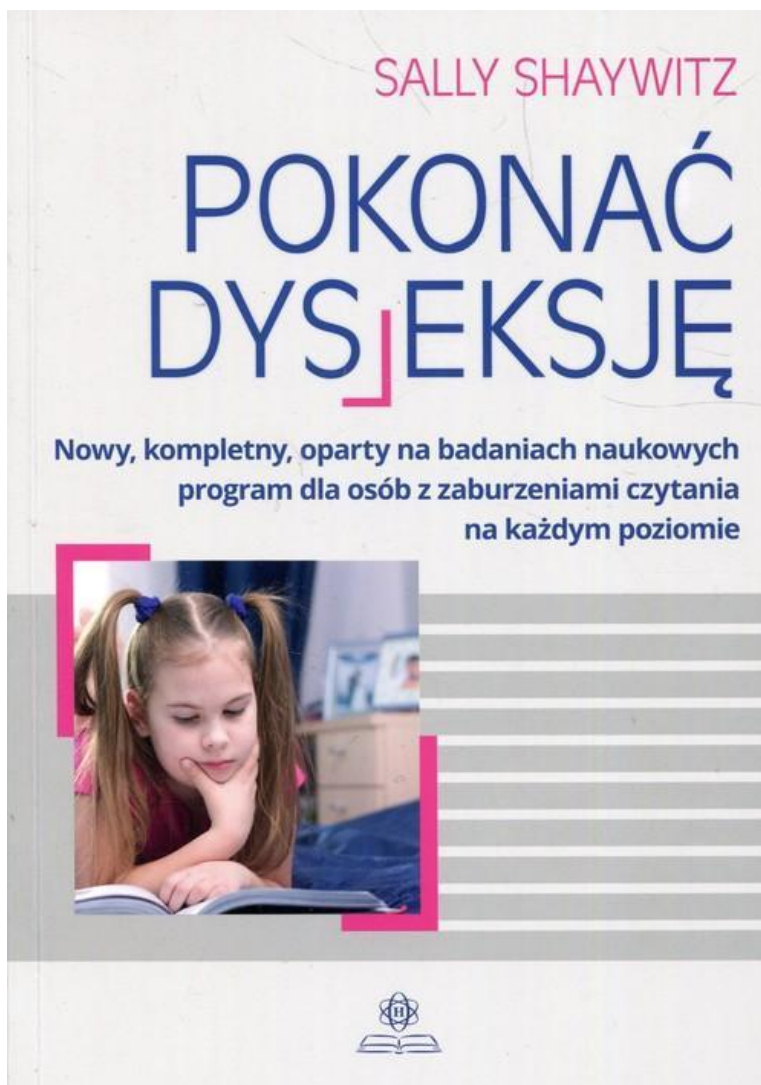
Anna Radwańska, *Jak pomóc dziecku z dysleksją. Poradnik dla rodziców i nauczycieli*, Difin SA, Warszawa 2017

Autorka - pedagożka, terapeutka zajęciowa w szkole podstawowej, omawia zjawisko dysleksji rozwojowej, typy dysleksji, objawy i symptomy wczesnego występowania ryzyka dysleksji. Podkreśla rolę rodziców, nauczycieli, rówieśników w edukacji dziecka z dysleksją.

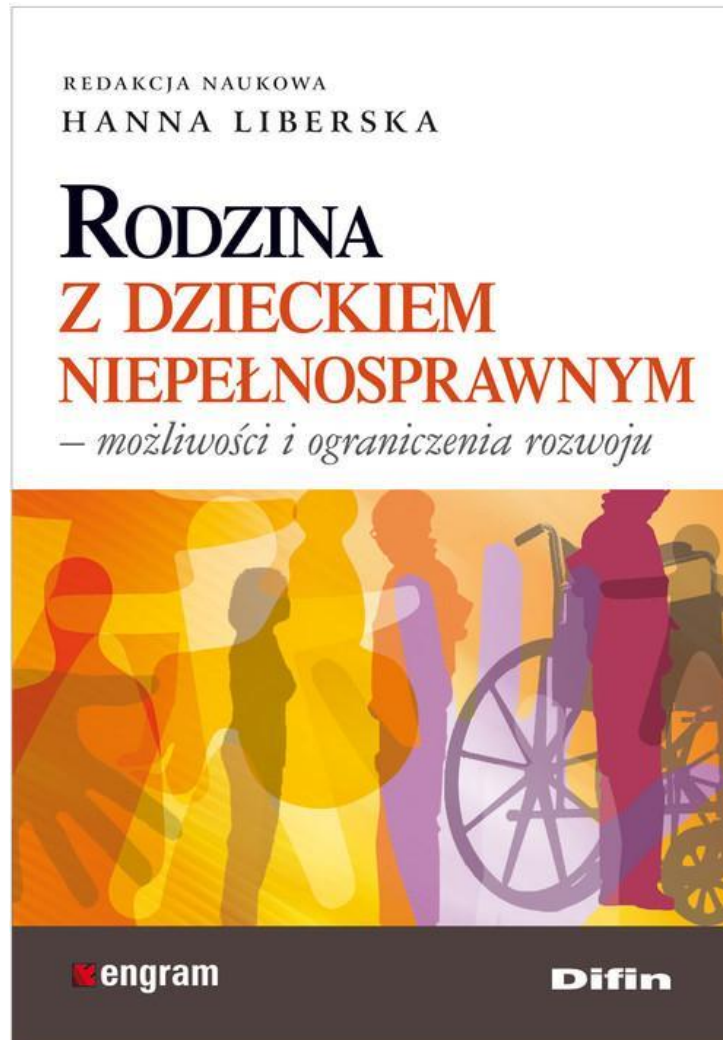
Uzupełnieniem poradnika są szeroko omówione przykłady ćwiczeń usprawniających technikę czytania i pisania (z podziałem na wiek) np. dyktando w 10 punktach z komentarzem ortograficznym. Ponadto konspekty zajęć, przykłady emocji dziecka dyslektycznego, skalę ryzyka dysleksji i wierszyki ortograficzne.

Sally Shaywitz, *Pokonać dysleksję. Nowy, kompletny, oparty na badaniach naukowych program dla osób z zaburzeniami czytania na każdym poziomie*, Grupa Wydawnicza Harmonia, Gdańsk 2021

Książka przedstawia najnowsze ustalenia badaczy dotyczące zaburzeń czytania oraz metody, które w połączeniu z ciężką pracą i odpowiednią pomocą pozwolą pokonać problemy związane z dysleksją. Rodzice i nauczyciele znajdą tu przydatne informacje o trudnościach w czytaniu zarówno u dzieci, jak i osób dorosłych: wyjaśnienie, czym jest dysleksja i dlaczego niektóre utalentowane osoby czytają powoli i z trudem; wskazówki, jak rozpoznać dysleksję u przedszkolaków, uczniów, młodych osób dorosłych i dorosłych, a także jak wybrać najlepszą szkołę dla dziecka z dysleksją i efektywnie współpracować z jego nauczycielem; ćwiczenia, które aktywizują obszary mózgu odpowiedzialne za czytanie; domowy 20-minutowy program poprawiający umiejętność czytania; sposoby na wzmocnienie poczucia wartości u dziecka i wykorzystanie jego mocnych stron; sylwetki znanych osób, które pokonały ograniczenia dysleksji.

Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym. Możliwości i ograniczenia rozwoju, Difin SA, Warszawa 2020

W książce zostały omówione wybrane problemy dotyczące życia rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi lub przewlekle chorymi. Teksty zebrane w tym tomie dotyczą między innymi społecznego stereotypu niepełnosprawności i osoby niepełnosprawnej, który jest ciągle obecny w świadomości wielu ludzi. Podejmują także zagadnienie konsekwencji niepełnosprawności dziecka dla przekształceń systemu rodziny, dla przebudowy psychiki i zachowania członków rodziny: rodziców i rodzeństwa. Autorzy analizują sytuację rodziny z dzieckiem niedosłyszącym i niewidomym oraz z dzieckiem z chorobą nowotworową. Omawiają zmiany w systemie rodziny z dzieckiem, którego choroba ma podłoże genetyczne, jak to jest na przykład w przypadku zespołu Downa. Dokładnie przedstawiają pełnienie ról rodzicielskich w rodzinach z dziećmi o różnych postaciach niepełnosprawności, ukazują także zmiany w systemach wartości rodziców oraz w sposobach realizowania przez nich ważnych zadań rozwojowych. Wreszcie zarysowują możliwości pozytywnego rozwoju w rodzinie z dzieckiem niepełnosprawnym.

Gwiazdowska-Stańczak S., Sękowski A.E., *Rodzina uczniów zdolnych*,
Difin SA, Warszawa 2018

Książka o współzależności pomiędzy tym, jak dzieci postrzegają swoje rodziny, a ich osiągnięciami szkolnymi. Zagadnienia przedstawione w książce dotyczą postrzegania rodziny przez uczniów z wysokimi osiągnięciami szkolnymi. Podejmowanie tematyki rodziny z perspektywy naukowej jest szczególnym wyzwaniem, ponieważ każdy człowiek ma osobiste doświadczenia związane z rodziną. W książce rodzina jest opisywana z punktu widzenia ucznia. Ujęcie relacji i stosunków rodzinnych z perspektywy dziecka jest zabiegiem potrzebnym i celowym, ponieważ nie tylko faktyczna postawa rodzica, ale przede wszystkim jej percepcja przez dziecko ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju. Wpływ domu rodzinnego ma decydujące znaczenie w rozwoju wysokich zdolności poprzez efekt tzw. domu cieplarnianego, czyli świadome wspierające działania rodzicielskie, miłość, życzliwość i dobre relacje.

Dziękuję Państwu za uwagę!

